

ПЕТРО МУРСЬКИЙ.

Пан Майстер

КОПИТКО

Комедія в 3 діях.

ПЕТРО МУРСЬКИЙ.

Пан Майстер

КОПИТКО

Комедія в 3 діях.

Аматорський Театр має не тільки інший склад і призначення як театр мистецький, професійний, але навіть зовсім іншу публіку, видців. І якраз тому і його репертуар не може бути той сам, що в професійному. Репертуар аматорського театру повинен відповідати всім тим вимогам, які ставить йому передусім: у драматичному мистецтві не-вишколений гурток виконавців, небогаті технічні засоби сцени, а остаточно і гурт видців, не все приготовлений до зрозуміння складних стилів, символів, алегорій, глибоких ідей і т. п.

Я мав те все на увазі, пишучи „Пана Майстра”, а тому, що репертуар нашого, аматорського театру є незвичайно вбогий у легкі комедії, а особливо з передміщанського, ремісничого життя, я рішився його видрукувати та помістити на вступі сих кілька слів, щоби заощадити труду тим, що схочуть шукати у моїй песі глибоких думок, символів, нових доріг і т. п.

Призначаю і присвячую її Аматорським Театральним Гурткам читалень Т-ва „Просвіта”.

Автор.

ДІЯ І.

ЯВА 1.

В робітні майстра Копитка.

(Кімната з 3 входами: головний по середині, з лівого боку (від видців) до кухні, з правого до дальших кімнат. При одній стіні шафа, або полиці на черевики, копита і т. п. На самій горі стоїть між сляями конфітур пляшка з горілкою).

ГРИЦЬКО і ЮРКО: (Сидять при шевським варстаті й викінчують пару мужеських „лякерів”).

ГРИЦЬКО: (При піднесенню завіси приспівує: „Траля ля-ля —” на якунебудь арію, відтак кидає роботу, стає). — Ні! Годі, Юрку! Я вже не можу! Цеж така посуха в горлі, що прямо жити не дає! А до того, ще й ту пляшку поставлять тобі перед очі! (З послідними словами стає на східці, бере з полиці пляшку і пе). — Знаменита! Чудо, не горілка! Де старий її купує? Я ніде такої не можу найти. (Пе знову).

ЮРКО: Лиши, Грицю, чуєш! Кинь вже раз смоктати чужу пляшку! Впаде майстер, або майстрова, так за тебе одного всім прийдеться терпіти.

ГРИЦЬКО: Так воно і слід, Юрку! Солідарність, друже, один за всіх (пе), а всі за одного — це по мойому, одна з найкращих, горожанських чеснот! А чужу пляшку я, любчику, не смокчу, бо вона є моя! Тож сам добре знаєш, що небіжка мамуня приносила мені у ній молоко. Тепер старий тримає у ній горілку, це правда, але пляшка моя а тимсамим маю право пити з неї. (Пе).

ЮРКО: Ти ще колись опамятаєшся, Грицю, тільки гляди, щоби не було пізно! Що дня стільки в себе вливати отрути! Цеж хіба не лишиться без наслідків!

ГРИЦЬКО: Ах отрута! А скажи, голубчику, чому її так багато всюди виробляють, та ще не менше пють? Та, між иншим, — сповняю, бачиш християнське діло — жертвую собою для ближнього свого і по замість ньо-

ДІЙОВІ ЛЮДЕ:

1. ПАН МАЙСТЕР КОПИТКО, шевський майстер, літ 45.
2. ПАНІ МАЙСТРОВА, його жінка, літ 40.
3. ПАННА НУСЯ, їх дочка, літ 18.
4. ЮРКО, шевський челядник, літ 20.
5. ГРИЦЬКО, шевський челядник, літ 25.
6. КАСЯ, наймичка, літ 20.
7. ПАН ВОЛИНСЬКИЙ, студент прав, літ 25.
8. СТАШКО, волоцюга, літ 30.
9. ПОЛІСМЕН, літ 40.

1. дія: „ПАН МАЙСТЕР ІДЕ ДО ФРИЗІЄРА”.

2. дія: „ВЕЧЕРОМ, У САДКУ”...

3. дія: „ДЕ ПАН МАЙСТЕР?”

Діється на одному з львівських передмість.

го, отруту його. Віват! (Не — дивиться у пляшку на світло). Найгірше, що вже й стара найшла її та досить часто заглядає до неї. (Сходить зі східців, доливає з коновки води до пляшки і ставить назад на полочку). Чорт бери, а я таки не люблю спільників у своїх геройських подвигах! (Сходить). А тепер, шановна громадо, послухайте, що вам казатиму. А саме...

ЮРКО: Грицю! Лиши дурне базікання! Сядь краще до роботи! Ті лякери сьогодні ще треба нам скінчити! Пан Волинський обов'язково мусить їх сьогодні мати! Тож чув, як майстер наказував!

ГРИЦЬКО: Мусить, — не мусить! Що значить мусить? Зажде, голубчику, тай годі! Яж, бачиш, не дармую! Спішуся теж, мій друже, але поволі. Це, знаєш, одна з найкращих філософій старинних часів і її придержуються й досі декотрі люде, а вже особливо оден челядник пана майстра Копитка. Ти знаєш його? Це той, що любить до загину прегарну доньку пана майстра, панну Нусю. Він дуже спішиться з освідчинами, а тому саме чекає, заки йому з під носа хтось її не забере.

ЮРКО: Ти не повинен сміятися із мене, бо мені зовсім не до сміху, Грицю!

ГРИЦЬКО: То плач, коли дурний, а я собі співати буду (співає). „Тра-ля-ля-ля...”

ЯВА 2.

Грицько, Юрко і Кася.

КАСЯ: (Входить з кухні, боса, в руці коновка на воду, йде в напрямі середніх дверей).

ГРИЦЬКО: А! Цілую руці, ясновельможній пані! Чим можу служити? Черевички, пантофельки? Ті що пані добродійка носять, уже тепер не модні. Прошу, прошу ласкаво сідати, прошу дуже! (Силоміць садовить її на стільчик).

КАСЯ: (Хоче втекти). — Лишіть мене, а то коновкою заїду, що згадувати будете до віку! Мені ніколи з вами жартувати! В мене діло є! (Хоче йти).

ГРИЦЬКО: (Здержує і садовить назад на стільчик). — Знаю, знаю, дорогенька пані, бо в мене теж його доволі, але для вас усе зроблю! Ви у мене перші. Котрий

номер, ласкава добродійко? Позвольте ніженьку. (Клякає, бере її за ногу).

КАСЯ: Що це з вами. Грицю? Ви здуріли, чи що? Пустіть мене! Ось вам мій номер! А другим разом не чіпайте! (Штовхає його ногою, бере коновку і вибігає у середні двері).

ЯВА 3.

Грицько і Юрко.

ГРИЦЬКО: (Впав, присів). Ах, ти клята личино! Я до неї чемно, по людськи, а вона — тьфу на тебе! І не приступай! (Стає).

ЮРКО: Ха! Ха! Ха! Ну і комедіант із тебе, Грицю! В тебе справжній акторський талант, та все таки — тиб заки що дав спокій отій Касі. Вона недавно в нас, вона, незвикла, а ти їй своїми жартами тільки прикрість робиш. Та, не забувай, що о скільки бачу, — ти їй сподобався. Здається мені, що вона тебе любить, а ти смієшся з неї, та жартуєш.

ГРИЦЬКО: Начхать! Коли не жартувать, так щож робить?

ЮРКО: Тиб поговорив із нею поважно, розумно, ввічливо...

ГРИЦЬКО: (Перебиває). — І освідчився накінець, правда? Чорт бери! треба буде раз і таке спробувати, та чи тільки зумію? Бо жартувати — це легка справа, але поважно говорити — раніше треба ще навчитися. Ну, та все одно, зробимо меленьку пробу. (Стає перед дверми, що ведуть до кімнати). Ах! Місяць! Зорі! Пташки щебечуть... Ах! Панно Нусю! Люблю! Кохаю! Єдина! Квіточко! Дратвочко моя прекрасна! Моя любов — нічим горяча смола...

ЮРКО: Кинь уже оті безглузді жарти!

ГРИЦЬКО: Ах не муч мене! Твій байдужий, зимний погляд — це тупе шило в моє серце! Вислухай! Люблю! Кохаю!... (При останніх словах клякає перед дверми).

ЯВА 4.

Грицько, Юрко і Пані Майстрова.

ПАНІ МАЙСТРОВА: (Входить з кімнати, впадає на Грицька). Що це? Ти вже зовсім здурів?! До роботи, шибенику! Дармоїди якісь! (Бе його по карку).

ГРИЦЬКО: (Кидається до роботи). Та я... я... нічого...

ПАНІ МАЙСТРОВА: Мовчать! Хіба що з буком тут стояти, щоб ви щобудь робили, бо лиш відвернешся на хвилю, так уже по всій роботі! Трясця на вашу голову!

ГРИЦЬКО: (Береться живо за роботу, приспівуючи). Тра-ля-ля-ляля...

ПАНІ МАЙСТРОВА: Мовчи, дурню! Я тобі ось дам таке траляля, що рідну маму згадаєш! Нещастя мені з цими вітрогонами! Я вже сили не маю обгризатися зі всіми! І де це старого знова понесло?, Певно в шинок пішов! Здуріти прийдеться! І так день у день, а ти, жінко, хоч головою товчи! Кара Божа сьогодні з цими чоловіками! (Стає на східці. Гриць показує за нею дулю, Юрко не видержав і голосно засміявся). А ти чого там?! Ти нуждо якась! Берешся за роботу, чи ні? (Пе з пляшки, оглядаючись, чи хто не бачить).

ГРИЦЬКО: (Приспівує). Тра-ля-ля-ля...

ПАНІ М.: (Ставить пляшку на місце). Мовчать! (Сходить). Працювати, шибенику! Чого лялякаєш? Там ніс у копито запхай! Не доводи мене до злости!

ЯВА 5.

Грицько, Юрко, Пані М. і Кася.

КАСЯ: (Входить з водою).

ПАНІ М.: А! Нарешті! Пішла по воду, як богачови по смерть! Чорт знає, де ти волочишся? (Випихає її до кухні і йде сама за нею). Пять хвиль до криниці, а це дрантя годинами десь пропадає! (Виходить).

ЯВА 6.

Грицько, Юрко, Пан Майстер.

ГРИЦЬКО: (Приспівує). Тра-ля-ля-ля...

ПАН МАЙСТЕР: (Підхмелений, входить обережно, оглядається, а коли впевнився, що жінки нема в робітні, говорить остро): Пані дома? Питала за мною? (Роздається, бере фартух).

ГРИЦЬКО: А... питала, питала! Я сказав, що ви за шкірою пішли...

ПАН М.: За шкірою?... А так, очевидно, що за шкірою... так... а ти де думав, дурню, га?... Лякери готові? (Стає на східці).

ГРИЦЬКО: Кінчимо, пане майстер.

ПАН М.: Не лінуйтеся, а робіть! Сьогодні віддати треба. Я... нездужаю чогось і вам нічоо не поможу, тому присядьте добре... (Оглядаючися пе із пляшки).

ГРИЦЬКО: (Приспівує): — Тра-ля-ля-ля...

ПАН М.: Що ти кажеш?

ГРИЦЬКО: Я? Я... я кажу, що смола вже вийшла, не маю чим золівку зачорнити.

ПАН М.: Сам знаю, що вийшла, дурню! Саме хочу зняти з полиці свіжу. (Пе і крутить головою). Що за біс? (Дивиться на пляшку). Чиста вода!

ГРИЦЬКО. Нема? Шкода!

ПАН М.: Мовчи, драбе! Сам знаю!

ЯВА 7.

Грицько, Юрко, Пан М. і Волинський.

ВОЛИНСЬКИЙ: (Входить). Добрийдень, пане майстер! Як там мої черевики? Готові?

ПАН М.: А — найглибше поважання, пане меценас! (Сходить скоро зі східців, пересадно чемний, кланяється кілька разів). Прошу ласкаво сідати, прошу дуже, пане меценас. (Подає крісло). Ваші лякери будуть на вечір готові. Напевно, ласкавий пане. В мене слово святе!

ГРИЦЬКО: (Приспівує). Тра-ля-ля-ля...

ПАН М.: Сиди тихо, драбе!

ВОЛИНСЬКИЙ: Не заведіть, пане майстер, бо дуже потребу. Іду сьогодні на послідні вечорниці.

ПАН М.: Безумовно будуть готові. По обіді відшлю до хати. Будьте ласкаві, пане меценас, напишіть хлопцеві адресу. Грицю! Скоро викінчити і віднести пану меценасові до хати!

ВОЛИНСЬКИЙ: (Витягає портфель, виймає із нього візитову картку, а портфель лишає на стільчику і так зівсім забуваючи його). Ось вам моя адреса, тільки, не забудьте прислати! Я жду. (Збирається йти).

ПАН М.: Деж так забути! Я чейже знаю, що це значить

іти на вечорниці! Там, пане добродію, і того і другого треба, розуміється само собою! перетерпів і я вже не раз.

ВОЛИНСЬКИЙ: Не любите танців?

ПАН М.: Танці дурниця, а як добрий і таний буфет — то і на вечорницях незле. Та найгірше — це ті приготування. Не маєте, мій пане, ні жінки ні донечки на виданню, і не знаєте нічого. Чи ви бачили коли, як жінки на вечорниці вибираються? Нічим мобілізація, нічим землетрус! Це просто кінець світа! На цілий місяць наперед хата ходором ходить! А крику, а стуку, що нічим сотка шевських челядників! Правдивий тобі Кульпарків!

ВОЛИНСЬКИЙ: Я мав честь пізнати вашу донечку минулого року. Ну, а на сьогоднішні вечорниці не вибиратися?

ПАН М.: Здається ні, бо щось тихо у хаті.

ВОЛИНСЬКИЙ: Можу служити запрошеннями. (Виймає з бічної кишені запрошення і подає Пану М.).

ПАН М.: Сердечно дякую! А який там буфет, пане меценас, як думаєте?

ВОЛИНСЬКИЙ: буфет у заряді пань має бути прегарний і зовсім недорогий.

ПАН М.: Дуже гарненько дякую! Я властиво, не маю нічого проти того, щоби моя Нуся трохи забавилася! Грицю! Спішися! Вікінчення прімасорт! (Гукає до дверей кімпати). Нусю! Нусю!

ЯВА 8.

Грицько, Юрко, Пан М., Волинський і Нуся.

НУСЯ: (Входить). Чого татку?

ПАН М.: Пан Волинський просить нас на сьогоднішні вечорниці. Ось запрошення.

Нуся і Волинський кланяються одно одному.

НУСЯ: А! я дуже рада. Щиро дякую. Йдемо, татку, очевидно, а вас, пане, прошу до другого вальчика.

ВОЛИНСЬКИЙ: Чому не до першого? Чи вже хто щасливіший займив це місце? Яка шкода!

НУСЯ: Це ні, але першого вальчика, я вже відгуляла з вами минулого року.

ВОЛИНСЬКИЙ: Ах, ви пам'ятаєте, панно Нусю?

НУСЯ: А ви забули? (Довгий погляд). Одже йдемо, татку, а мамця? Може вони не схочуть?

ПАН М.: Що значить не схочуть? Мама моєї волі не буде противитися!

ГРИЦЬКО: Тра-ля-ля-ля...

ПАН М.: (Подивився на нього грізно). Ти...

ГРИЦЬКО: (Змовкає).

ЯВА 9.

Грицько, Юрко, Пан М., Волинський, Нуся і Пані Майстрова.

ПАНИ МАЙСТРОВА: (Входить з кухні з варехою в руці, не бачить Волинського, сварить на мужа). А! де тебе знова носило, мій пане, що? (Побачила Волинського й ніяково стихає).

НУСЯ: Мамцю, пан Волинський просить нас на вечорниці сьогодні. Це вже останні, мамцю. Ось запрошення.

ВОЛИНСЬКИЙ: (Кланяється пані Майстровій). Мені булоби дуже приємно повітати вас, пані, сьогодні, на наших вечорницях, тому й не відмовте моїй і донечки просьбі. А тимчасом до побачення. (Виходить).

ЯВА 10.

Юрко, Грицько, Майстер, Майстрова і Нуся.

ПАНИ М.: Хто це є той Волинський?

ПАН МАЙСТЕР: Йому робляться у нас лякери. Ось його візитна картка.

НУСЯ: Пан Волинський, це студент прав, не згадуєте мамцю? Ми пізнали його минулого року в „Соколі”, на вечорницях. Я гуляла з ним.

ПАНИ М.: Студент прав... Гм... Це булаби незла партія для тебе. Сусідоньки подурілиби від зазисті.

НУСЬКА: Йдемо, мамцю?

ПАНИ М.: Для тебе роблю це. Приготуй собі все, а поспішися, бо часу не багато! (Нуся виходить до кімнати).

Старий! До фриз'єра! Касю! Касю! Тебе докликатися годі!

ЯВА 11.

Юрко, Грицько, Майстер, Майстрова, і Кася.

КАСЯ: (Входить із кухні). Що, прошу пані?

ПАНІ М.: Оглухла, коли кличу? Мені, панові і панночці біля приготуй, панові штани заправуй! Подивися добре, чи всі гудзики на місці! Гони! Та жваво!

КАСЯ: (Виходить). — Добре.

ЯВА 12.

Юрко, Грицько Майстер, і Майстрова.

ПАНІ М.: Юрку, або ти, Грицю! Мені в мештах обчаси зрівняти! Та зараз! (Грицько виходить до кімнати і зараз же вертає з мештами Пані М.).

ПАН М.: Я йду, серце, до фриз'єра.

ПАНІ М.: Та не барися!

ПАН М.: Я на одній нозі, душко! (Виходить скоро, затираючи нишком руки).

ЯВА 13.

Юрко, Грицько, Пані М.

ПАНІ М.: (Спостерегла портфель Волинського на століку). Що це? Мабуть Волинський забув, що?

ЮРКО: Так, так, прошу пані, це його портфель.

ПАНІ М.: Грицю! Збирайся, віднесеш йому! А скоро! Стривай, скажи пану Волинському, що панна Нуся просить його до першого вальчика, розумієш? Швидко, гони! (Виходить до кімнати).

ЯВА 14.

Юрко і Грицько.

ГРИЦЬКО: Тра-ля-ля-ля... Ну щож, Юрку? Не для пса ковбаса, правда? Ого! Ти, бачив, як вони стріляли очина Нуся просить його до першого вальчика? Ого! Бра-

ма? А стара, ти думаєш, чому велить сказати, що пантіку! Зловлять його напевно! Попрачайся з мріями, Юрку! Студент прав, друже, то неабияка собі холява! Що ти, шевський челядник, напроти нього? Нічого!

ЮРКО: Я люблю її, ти знаєш. Її ніхто не зможе так любити, як я. Та, щоби кохатися і чуть себе щасливим, то чи потрібне до сього становища, гроші, або инша освіта?

ГРИЦЬКО: Зовсім ні! Але, на жаль, щоби стати зятем пані Майстрової Копитко, — потрібне і одно, і друге. Ну, а якжеж ти властиво з Нусею? Що вона? Говорив ти щось із нею?

ЮРКО: Говорив і вона до мене дуже прихильна, але я не смів їй усього сказати отверто. Яюсь, бачиш, не йде... (Сумно похилив голову).

ГРИЦЬКО: Пожди, синку, не слинь! Тут треба щось придумати, бо спізнишся, серце на весілля!

ЮРКО: Грицю, братом мені будеш поможи, роби щось, бо я...

ГРИЦЬКО: Стривай! Дай подумати! (Стає на східці, бере пляшку і пе). Тьфу! Свинство! (Сходить). Вже знаю! Инакше не можна. Це єдиний спосіб.

ЮРКО: Кажі, що саме?

ГРИЦЬКО: Перш за все. — Нуська сьогодні не піде на вечорниці...

ЮРКО: Якжеж це так?

ГРИЦЬКО: А так! Слухай! Нуська лишиться у хаті, а я з Волинським поговорю на розум.

ЮРКО: А всеж таки це зробити?

ГРИЦЬКО: Дурниця! Аби лише добрий плян уложити, а виконати його зможемо. Заки-що, дай гарний листок паперу, коверту, ручку, перо і то скоро, Юрку!

ЮРКО: Що думаєш робити? (Подає Грицькові бажане).

ГРИЦЬКО: (Сідає і пише). — „Дорога пані! Ви мене очарували своєю красою! Люблю Вас! Я рішив не йти сьогодні на вечорниці, а ждатиму на Вас вечером, у саді, біля лавочки. Прийдіть, благаяю!

Ваш на все готовий

Волинський ст. прав.”

(Встає і ліпить коверту). А що? Ну? Сам Волинський мігби собі у мене любовні листи замовляти, правда?

Ого! Друже! Кажу тобі, аби тільки дівчина, то я не-одно-б зумів!

ЮРКО: Що ж далі?

ГРИЦЬКО: Тепер іду з цим портфелем і черевики також візьму, а листа пришлю ким будь іншим. Тільки ти, Юрку, будь-ласка, сиди тихо і не скажи чогось такого Нусі, бо тоді все зіпсуєш. Верну, придумаємо решту. Покищо — гаразд! (Виходить).

ЯВА 15.

Юрко і Нуся.

НУСЯ: (За сценою, з кімнати). Я рішучо у тім не піду, мамцю! Цеж не можливе! (Входить). Суконка погана, знищена зовсім, навіть уже не модна! Тепер такі не носять! Я не буду себе осмішувати!... Що мені тепер робити? Так іти неможливо! Але я мушу його бачити, перепросити, оправдатися. (На боці). Напишу листа, попрошу, щоби прийшов вечером до саду. Це одинок. (Голосніше). Юрку! Будь-ласка, дай мені листок паперу і чорнило, мені треба написати до Волинського. (Юрко подає, Нуся сідає і хвильку пише, відтак встає, ліпить коверту). Юрку, попросиш Грицька, щоби ще і цього листа відніс Волинському. Нехай скаже, що це від мене, це вистарчить. А не забудь! (Виходить скоро до кімнати).

ЯВА 16.

Юрко.

ЮРКО: (З листом у руці, стоїть хвильку). Що вона тут пише? Якби так прочитати? Ні, ні! Це булоби дуже погано з мого боку. (Стає на сідці і ховає листа на полиці, біля пляшки). Прийде Грицько, дам йому, щоби відніс мому ворогови. Серце крається — але годі, годі...

ЯВА 17.

Юрко і Пані Майстрова.

ПАНІ М.: (В дверях кімнати). Грицько вже вернув?

ЮРКО: Він щойно вийшов.

ПАНІ М.: Якто щойно вийшов? Колиж я його післала? Слід зитися з вашими обідами, чи як?

ЮРКО: (На боці). А всетаки рішиться треба. Все одно. (Голосно). Прошу пані, пані майстрова... пані добродійко...

ПАНІ М.: Що там такого? Говори швидше! бо мені ніколи!

ЮРКО: Я... Я..., бачите, я зложив собі вже троха гроший, роботу знаю добре і хочу вже свою майстерню отворити.

ПАНІ М.: Зі старим про це поговориш. (Хоче йти).

ЮРКО: (Скоро). Я... Я... властиво не про те, пані, я хотів просити паню добродійку (цілує її в руку). ...я ...я... люблю панну Нусю і радо з нею оженився-б...

ПАНІ М.: (Здивована). Що?!

ЮРКО: Панна Нуся буде зі мною щаслива, я буду працювати, я так її шануватиму та любити, як ніхто інший.

ПАНІ М.: Що тобі, хлопче, чи ти п'яний, чи не виспався добре? Слухай, Юрку, я скажу тобі коротко: викинь собі з голови і думку! Я свою одиначку не на те виховувала, до шкіл посилала, адукувала, щоби так шевцеві заміж дати! Отоби гарно виглядало! То-ж нас висміяли-би всі сусіди! Ціле місто про це говорилоби!

ЮРКО: Пані добродійко...

ПАНІ М.: Годі! Я своє сказала! А Нусці теж зараз витолкую так, що...

ЮРКО: Ні, пані! Панна Нуся нічим тут не винна! Вона про це не знає. Я хотів перше з вами поговорити...

ПАНІ М.: І добре зробив!

ЮРКО: Пані! Мені життя без неї не буде! Не вбивайте мене...

ПАНІ М.: Годі! Лиши це! Добрих жінок для себе знайдеш досить! Гони обідати!

ЮРКО: (Сумний виходить до кухні).

ЯВА 18.

Пані М., потім Кася.

ПАНІ М.: Чи бачив хто таке? Це вже прямо світ кінчиться!

КАСЯ: (Входить із листом). Якийсь хлопчина з листом до пані.

ПАНІ М.: До мене? Давай сюди. (Бере від неї листа).

КАСЯ: (Виходить).

ПАНІ М.: (Отвирає листа, читає що раз з більшим здивуванням). „Дорога пані! Ви мене очарували! своєю красою! Люблю Вас! Я рішив не йти сьогодні на вечорниці, а ждатиму на вас вечером, у саді, біля лавочки. Ваш на все готовий Волинський ст. прав”. — Що це? Це він до мене. Я очарувала його? Боже мій!... Невжеж... Ах як у мене серце бється! (Сідає й читає ще раз). — „Ждатиму на вас вечером, у саді, біля лавочки...” — Ах буду, буду, єдиний!... (Вибігає до кухні). (Сцена хвильку порожня).

ЯВА 19.

Кася, потім Пан Майстер.

КАСЯ: (Виходить із кухні, стає на східці, бере з полиці слоїк з конфітурою).

ПАН М.: (Здорово підхмелений). А — ти що там робиш, Га? Це ти, Касю? А що ти там загубила? Гм?...

КАСЯ: Бачите, що роблю, чого питаєте?

ПАН М.: Хе, хе, хе. ...Я поможу тобі зійти, а то впадеш, голубко... (Хоче її обняти).

КАСЯ: Лишіть мене, пане майстер, а то кричатиму.

ПАН М.: От дурна! Чого зараз кричати? Хе, хе, хе... Ех ніжки у тебе, Касю, як пампушки ...хе, хе, хе...

КАСЯ: Лишіть мене, бо їй-Богу закричу! Що це вам сьогодні до голови влізло? (Сходить із східців).

ПАН М.: Ні, голубко, ти не пручайся, а не пожалуєш! (Хоче її обняти).

КАСЯ: Та йдіть собі до чорта! Чого вам від мене треба? Старий шкаралупник! (Утікає до кухні).

ЯВА 20.

Пан Майстер.

ПАН М.: А то дурна дівка, ну! Алеж бо й ласий шматочок, ех... їй-Богу! (Важко стає на східці, хоче пити і знаходить листа). Що це? Лист? До кого це? (Читає). — „Поважаний Пане! Коли вам щонебудь серце говорить

— прийдіть вечером у садок. Жду біля лавочки. Ваша на віки”... — Хе...-хе...-хе... Он чого вона тут шукала! Ну тай хитра штука з неї! Хе...-хе...-хе... Мабуть боїться жінки — тому така обережна... Хе...-хе...-хе... Хочеш у садку? Вечером... добре! Прийду, голубко, прийду, нехай що хоче діється — а прийду. (Ховає листа до кишені куртки).

ЗАВІСА.

ДІЯ ІІ.

Сад, лавочка на середині. Вечір.

ЯВА 1.

Грицько і Сташко:

(З піднесенням завіси, — сцена порожня. За кулісами Сташко грає на гармонії, Грицько приспівує „тра-ля-ля-ля”. Спів наближується, на сцену входить Грицько зі Сташком, оба тримаючись за шиї. Грицько зовсім п'яний, Сташко менше).

ГРИЦЬКО: (Прямує до лавки). Ні, друже, я вже рішучо не можу! Чорт бери! Меніж треба тому Волинському і портфель і черевики віднести, а тут та твоя „джонбулька” друже... Ех! Тай дображ вона! Добра!... За те люблю тебе, Сташку, і ти мій від сьогодні найліпший приятель! Дай писка! Стосоть чортів твоїй мамі! (Цілюються). Ех та джонбулька, та джонбулька! Від чарки відірватися годі. І пеш її, і пеш, і пеш — і, мабуть, таки забагато випив, бо ніяк не розберу, друже де я й куди ти мене ведеш? А тут ще й Волинський із його черевиками. Ні, я вже рішучо не можу!..

СТАШКО: Єронда! Волинський е. — Волинського нема, черевики е, — черевиків нема. (Бере черевики, кладе на своїм боці).

ГРИЦЬКО: Правду кажеш! Дай писка, друже! (Цілюються). Черевики е, — черевиків нема, а я собі співати бу-

ду!... Траля-ля-ля... (Кілька хвиль лялякає, дрімає — а далі засипає).

СТАШКО: (Підчас лялякання Грицька). Ша, Грицю, не галасуй, не випадає! Подумають, що паний! До Волинського ще поспієш, не турбуйся! Я заведу тебе, або й сам занесу черевики. Зроблю це для тебе, друже, хоч моє становишко, мій приятелю, не передбачує того роду обов'язків! (Перебирає лякери, здійсмає Грицькові його черевики, а вбирає його в свої подерті). До посилок я не родився, але, як кажу, для тебе... (Виймає з кишені Грицька портфель — переглядає його, ховає собі в задню кишеню спідень). Знаєш, друже, мимо свого підлого заняття і зовсім неінтелігентної професії, — ти робиш не зле вражіння. Ти мені майже подобався. (Здіймає з Грицька блюзку, перебирає її, а в свою подерту та полатану вбирає Грицька). Якби так не деякі твої досить дурні та цілком не модні звички, так мігби, по деякій огладі, і до кращого товариства надаватися. (Стає й озирається). Думаю, що ти вже, по короткім часі свого товаришування зі мною, набереш і сальонового вигляду й ознак шляхотного світу. Ну, а тепер поки що, будь здоров дурню, спокійно спи та солодко мрій! Дай писка! (Цілує його, посвистуючи виходить з черевиками Грицька під пахою). (Хвилину тріває павза. Грицько крізь сон „лялякає”, хропить, жестикулює).

ЯВА 2.

Грицько і Пані Майстрова.

ПАНІ МАЙСТРОВА: (Входить обережно, оглядається. Побачила Грицька, не пізнає його). Він жде... Ах... Яка розкіш! Не бачить мене... (Кидається до нього, обнімає). Ах, єдиний, найдорощий! Я прийшла! Чуєш! Я на все готова! Я рішилася на страшне, але вір мені, я не можу, не можу інакше, не можу повздержати серця... воно кипить, горить, чуєш! Ах!... Обніми мене! Обніми! Цілуй мене! Цілуй!...

ГРИЦЬКО: (Будиться). А — це ти Стасю! Дай писка! (Цілує її, бачить помилку). Що за чорт? (Протирає

очі). Хто це?... Стасю! Сташку! Стосоть чортів... Тьфу! Що ця стара баба хоче від мене? Тьфу до біса! Та відчепися стара холеро! Чи ти здуріла, чи що?... (Відпихає її від себе).

ПАНІ М.: (Зривається). Що? Стара холера? А ти, чорте рогатий! Ти до кого це? Та я тобі хто така? Ти як до мене? Приманювати чужу жінку любовними листами, зводити її, потім сміятись із неї? А чий ти такий, мій пане?

ГРИЦЬКО: Та що за напасть? Стасю! Сташку! Стосоть чортів... де ти?

ПАНІ М.: Тьфу на тебе і на твого Сташка! Ти думаєш, що я вас двох злякаюся? Та я вас так підзолюю, що й рідна мама не пізнає! Ти до мене стара холеро? (Бе його, він паде під лавку). А маєш стару! А маєш ще й холеру! Дивіть! На що собі сьогодні така нужда позволяє! І це має бути студент прав! А правило би тобою на всі боки, чорте проклятий! Та я тебе у поліцію! Замкнути скажу! Там тобі і твої права не допоможуть! Пожди голубчику! (Вибігає). (Грицько під лавкою знова заснув).

ЯВА 3.

Грицько і Пан Майстер.

(Павза).

ПАН МАЙСТЕР. (Входить крадькома, в руці китичка цвітів). Ще її нема... Пожду... Воно навіть краще, коли мущина жде на даму... (Скидає зі себе куртку, кладе на лавці). Фу! Душно!... Коби тільки не зажартувала собі з мене!... Е... Ні... Неможливо! Адже-ж із таких поважних людей, як я, не роблять „варята"! Я певен, що прийде. (Сідає на лавці). Сьогодні якось усе щастить мені і досі все йшло так, як по пляну. Жінку на якесь „набоженство" понесло, а Нусці наказав не виходити з хати, заки мама не верне.

ГРИЦЬКО: (Рушився під лавкою, захропив).

ПАН М.: Що це? (Оглядається). Щось наче зашелестіло... Мабуть нічна птиця... (Втирає піт з чола). Тьфу! аж серце застукотіло!... Коби вже раз прийшла, а то

ніяково одному... Відвик уже від нічних проходок по садках... Колись... ого!... пане добродію!...

ГРИЦЬКО: (Перевертається на другий бок, зачіплюється за ногу пана М. і кричить крізь сон). Стасю! Сташку! стосоть чортів...

ПАН М.: (Зривається переляканий і тікає). Йой! йой! Ратунку! Йойой!...

ЯВА 4.

Грицько, Пан Майстер, Пані М. і Полісмен.

ПОЛІСМЕН: (Входить і ловить Пана М. за ковнір).

ПАНИ М.: (Входить рівночасно). Зловили? Не втік? Беріть його! Це він! Він!

ПОЛІСМЕН: (Випихаючи пана М. наперед себе за куліси). Не бійтеся, пані! Ми вже не таких ловили! Від мене ніхто не втече! Ідіть спокійно спати! А ти, пташку, гайда зі мною!

ПАН М.: (Охриплим зі страху голосом). Я... Я... пане ласкавий...

ПОЛІСМЕН: Марш! Ані слова! Потім собі поговоримо! братіку! (Виходить з паном М.).

ПАНИ М.: Так, так голубчику! Там тебе навчать, як з порядних жінок жарти строїти! (Виходить у другий бік).

ЯВА 5.

Грицько.

(Хвиля павзи).

ГРИЦЬКО: (Пробуджується). Стасю! Сташку! Стосоть чортів на твою голову, любий приятелю... (Виставляє голову з під лавки). Де ти, друже, дівся? Що ти собі властиво думаєш? Витягни мене звідси, бо їй-Богу видаю, як останню собаку! Стасю! Сташку! (Оглядається, стає). Пропала біда! От і вір сьогодні щирим друзам! Забереться кудись і слова не скаже, а ти роби собі що хочеш... Фу! (Сідає на лавці). Голова тяжка, як гарбуз... (Оглядається за черевиками). Деж це ті лякери? Невже нема?! Ага!... Мабуть відніс уже Во-

линському... (Шукає портфель). І портфеля нема, — значить — я вже вертаю від нього і все в порядку... Прекрасно, хоч все таки, нічого не пригадую собі як слід...

ЯВА 6.

Грицько і Нуся.

НУСЯ: (Одягнена подібно, як Кася в 1 дії, заслонена хусткою, входить обережно, оглядається). Як лячно...

ГРИЦЬКО: Хто це? Кася не Кася? Вона не вона? (Приглядається). Справді Кася! Ну, не бійся, голубко, яж тобі нічого злого не вдію! (Тягне її і садовить біля себе на лавці). Ходи, сядь біля мене, чого так боятися?

НУСЯ: Ви прийшли, пане... Я хотіла вас побачити, перепросити за вечорниці...

ГРИЦЬКО: Ех! Що там! дратвочко моя! Чогож це ти „пан”, „ви”, хибаж ми не знаємося зовсім? Ех! Тай гарнаж ти, голубко! (Обнімає її). Якби гроші, так зараз женився-б. Ех, чортиб його дерли! Без грошей і любов, — не любов! Але я ще колись буду мати гроші, я це чую добре! А тимчасом, може би так на завдаток... (Хоче поцілувати).

НУСЯ: (Відсувається). Не тепер, не тепер... Ах яка я зворушена... Ви грішми не журіться, у нас їх досить, а скінчите студія, так простісенька карера і тоді, ах, тоді.

ГРИЦЬКО: Студія? Карера? Про що вона?.. О, мабуть здорово запив, бо нічого не розумію!...

НУСЯ: Яка я вам вдячна, що ви прийшли! Мені важко було вийти, я взяла в нашої Касі її суконку і хустку, щоб не пізнав хто по дорозі... У хаті нікого нема... мама пішла на відправу, татко до гостя взяти міру на замовлення... А ви отримали мого листа? Я післала Грицьком...

ГРИЦЬКО: Що, що?...

НУСЯ: Він відніс вам теж і черевики і портфель...

ГРИЦЬКО: Відніс кажеш? Чудесно!

НУСЯ: Доручив усе в порядку, правда, пане Волинський?

ГРИЦЬКО: (На бік). Волинський? Що за чорт? Де той Сташко дівся, без його нічого тут не вдію! Що за окаязія? (Голосно). Стривай, бо я щось не зовсім тебе розумію! Скажи мені, хто властиво я, а хто ти?

НУСЯ: Як хто? Ви лякаєте мене! Яж Нуся, Копиткова дочка, виж хіба знаєте мене!

ГРИЦЬКО: Нуся? (На бок). Що ця від мене хоче?

НУСЯ: Пане Волинський ...я ...я хотіла вам щось сказати...

ГРИЦЬКО: (На бік). Знова Волинський! Що за мара? Виходить, що вона вважає мене за нього. Гм... Стривайже, може вдасться дє що для Юрка зробити. (Голосно). Не гнівайся, рибочко, за це, що питаю, хто я, а хто ти, бо це, бачиш, тільки так, для доброго порівняння і ясного поставлення справи. Бо не схочеш хіба ставити себе на рівні зі мною! Я студент прав, чи там ветеринарії, сьогодні гаразд уже не тямлю, але це дурниця, а скінчу студія, визволюся, тоді бачиш, панно Нусю, лікар або судія не буде чейже женитися з дочкою... ну — хочби майстра, та ще й до того шевської професії... Ну, але я люблю тебе, дратвочко моя, люблю гаряче, а жартувати, поцілуватися гарненько — цеж хіба зовсім не пошкодить, що? (Хоче її поцілувати).

НУСЯ: (Відсувається). Що?

ГРИЦЬКО: Бачиш, я навіть, коли оженюся з моєю нареченою, то ми можемо мимо того далі знатися, бачитися... Знаєш, дівчина — це так, як горілка: любиться одну, але час від часу можна і другу, і третю покоштувати, воно тільки на здоровля виходить... розбуджує апетит...

НУСЯ: Що? Що це ви? Господи! Пустіть мене! Пустіть! Що я наробила! Як мені вирватися звідси?... Який сором... (Хоче тікати).

ГРИЦЬКО: (Здержує її). Поволи, бриндзолько моя! Не пручайся! Аджеж так тебе не випущу! О! Ми студенти правної ветеринарії, народ серйозний! Ми не шевські челядники, кохана панночко! З нас жартувати не вільно! Ви мене сюди витягли...

НУСЯ: Пане! Змилуйтеся! Пустіть мене! Пустіть! Молю вас! Я не знала ...я... (Плаче).

ГРИЦЬКО: Не плач, дратвочко, шкода очей, це даремне! Ходи, поцілуй, обніми... (Хоче її обняти).

НУСЯ: (Виривається). Ні за що у світі! Я вас ненавижду! Гидую вами! Пустіть! Ви поганий, гидкий облудник! Пустіть! (Вирвалася і тікає за куліси).

ЯВА 7.

Грицько.

ГРИЦЬКО: Знаменито! Волинський вибитий з голови раз на все. Ну, Юрку, я своє зробив, тепер черга на тебе. (Простягається на лавці і зіває). Голова болить, спати хочеться... ноги як колоди, мабуть і до хати не донеслиби. Треба буде тут продріматися... Гм... Чорт його таки знає, чи я відніс цьому Волинському його річи, чи ні? Ніяк не пригадую... Стасю! Сташку! Де ти пішов, коханий приятелю, стосоть чортів тобі на голову!... А може пішов віднести Волинському його черевики?... Пригадую собі, що говорив про щось подібне... Ех! Чорт бери! Просплюся, троха, то може і пригадаю що небудь. (Укладається до спання на лавці). Ех! Та джонбулька, та джонбулька!... Чудо не горілка... І пеш її, і пеш, і пеш... і... пеш...

(Ще хвильку невиразно бурмоче й засипає).

ЗАВІСА.

ДІЯ ІІІ.

ЯВА 1.

Грицько, Юрко, Нуся і Пані Майстрова.

(Той сам сад, що й у 2-ій дії, але сцена пересунена дещо на право, так, що з одного боку вистає тільки один кінець лавки і ноги Грицька, що спить у корчах, а з другої видно дім П. Копитків з лавкою під вікном. Під ранок, ще доволі темно, згодом вияснюється).

ПАНІ МАЙСТРОВА: (Сидить на лавці, під вікном, голова перевязана білою хусткою, плаче).

ЮРКО І НУСЯ: (Стоять біля неї).

ЮРКО: Я ходив, прошу пані, і до Якубка і до Кесслера і до Вольфа, всюди питав. У Якубка сказали, що пан

майстер був там учора перед вечором, а де пішов з відтам, — не знають. До Кесслера і Вольфа зовсім не ходив. По сусідах і знайомих теж питав за паном майстром — ніхто нічого не знає.

ПАНІ М.: Йому напевно щось поганого сталося. Якийсь нещасливий випадок, нічого іншого. Цеж небувало! Двадцять років живемо зі собою, мій муж ні одної ночі не провів поза домом! Ні! ні! Це рішучо якесь нещастя! Ти, Юрку, біжи ще до шпиталю і на поліцію дай знати! Може авто переїхало, може трамвай потовк, може де замордували. (Плаче). Ах! Я не переживу цього!

НУСЯ: Мамо, мамцю! Опам'ятайтеся! Чогож ви? Якби таткови щось таке сталося, то давби нам зараз знати.

ЮРКО: Я побіжу, пані, поспитаю в шпиталю і на поліції зголошу. А ви, не попадайте в роспуку, бо нічого не допоможе, а ще самі захворієте. (Виходить).

ЯВА 2.

Пані М. і Нуся.

ПАНІ М.: Добрий хлопчина! Як він співчуває з нами, як клопочеться.. Мені тепер його жаль. Але трудно! Ти в мене одна, доню, і я не можу тебе видати за кого будь.

НУСЯ: У кождім разі, мамцю, ви про Волинського і не згадуйте, я за нього не піду, не піду, ні за що у світі! Вже, як собі хочете, а Юрко краще.

ПАНІ М.: Про Волинського вже також не згадую. Мені теперішні студенти, а ще правники, зовсім не подобаються. Це люде без жадної інтелігенції і поводитися з жінками не вміють. Але лишім це! Тепер не час про це говорити, коли таке нещастя у хаті. Ах, ця ніч, ця ніч! Що вона мене здоровля коштує! Де Кася, чи вернула вже?

НУСЯ: (Оглядається на право). Здається вже йде. (Приглядається). Так, це вона. Касю! Касю!

ЯВА 3.

Пані М., Нуся і Кася.

КАСЯ: (За кулісами). Йду вже, прошу пані. (Входить, в руках куртка пана майстра). До Луценків пан май-

стер вчера зовсім не ходили, а це, ідучи через сад, найшла панову куртку.

ПАНІ М.: Ах! Мати Божа! Де ти її найшла? Де? Може яке нещастя? Ти сказати не хочеш? Кажі, кажі все, не муч мене!

КАСЯ: Куртка лежала на лавці з другого боку, за деревом.

ПАНІ М.: Царице небесна! Може рабунок, убивство! Я знала, я знала, що ця горілка не доведе його до добра! Ах! Покажи, покажи, де вона була?

КАСЯ: Та ось тут, прошу пані. (Веде Паню М. в сторону, де лежить Грицько).

ПАНІ М.: (Спотикається о вистаючі на сцену ноги Грицька). А! Що це? Неживий! Мій муж! Мертвий! Забитий! (З перестрахи відступає взад). Мати Божа! (Мліє).

НУСЯ: (Підбігає до мами). Що сталося, мамо. Що сталося? Чого ви? Касю! води! води!

КАСЯ: (Біжить до хати і сейчас вертає зі склянкою води). Прощу.

НУСЯ: (Скроплює лице Пані М.). Мамо! Мамцю!

ПАНІ М.: А... це він... він, мій Васильцьо! Щож я тепер без тебе вдію? Як мені тепер жити без тебе? Василю! Мужу мій! Любий! Дорогий! Найдорощий! Що тобі сталося? Хто це життя тебе позбавив? За що? Ах за що це?

ГРИЦЬКО: (Сильно пчіхнув і сів).

ПАНІ М.: (Перестрашена кричить). А! (Тікає в хату, Нуся, Кася за нею).

ЯВА 4.

Грицько.

ГРИЦЬКО: (Пчіхає, розглядається). Що за гармідер? Хто це так кричить, що порядним людам не дає спати? Га?.. (Стає). Добре, добре, але де я, що я тут роблю? (Дивиться на себе). Що це? Хто це? Зовсім не пізнаю себе! Оскільки добре тямлю, то я, Грицько Дріт, челядник пана майстра Копитка, ніколи в такому строї не ходив! Що це таке справді?

ЯВА 5.

Грицько, Пані М. Нуся і Кася.

(З хати виходить Кася зі свічкою в руці, за нею Нуся, за ними ховається Пані М.).

ГРИЦЬКО: А це що за процесія? До чорта! Чи я ще сплю, чи я вже став? (Штовхає себе). Та збудися вже, клята личино, бо вже загато мені цього всього!

КАСЯ: (Пристає ближче і освічує лице Грицька, придивляючись йому, вибухає сміхом). Ха! ха! ха! Пані Майстрова! Тож це наш Грицько! їй-Богу!

ГРИЦЬКО: Грицько, кажеш? Спасибі тобі, голубко, що потішила, а то не міг сам себе пізнати!

ПАНІ М.: Це ти шибенику? Що це ти за комедії строїш, що? Я тобі на сміх здалася, чи як? Де це ти був? Що ти тут робиш? Як ти вбрався?

ГРИЦЬКО: Бігме, пані майстрова, що сам нічого не знаю. Почав уже був думати над тою чудною okazією, та ви мене зовсім закричали, так, що тепер ні початку ні кінця не знаю.

ПАНІ М.: Він може добре і мого старого де витягнув! Чуєш, шибенику, чи не бачив ти де пана майстра, що? Не знаєш де подівся?

ГРИЦЬКО: Нема пана майстра? А деж він пішов?

ПАНІ М.: Я тебе власне питаю, дурню! Може де бачив, чув? Може знаєш?

ГРИЦЬКО: Стривайте, хай подумаю... (Дивиться на паню М.). Паню майстрову, то щось собі пригадую... десь чи бачив, чи чув..., але пана майстра... ні, не знаю так, як не знаю що сталося з моїми новими черевиками, блюзкою, та чие це шмаття на мені.

ПАНІ М.: Видиш ледащо! До чого дійшов? Усе пропив! Шкода, що голови не лишив де по дорозі! Ти скінчиш зле, Грицю! Я це тобі давно казала! А твій майструньо певно теж, як і ти, десь під корчами хропе! Нічого іншого! Зараз мені йди з Касею і перешукай добре весь сад! Я тут плачу, дурна побиваюся, попадаю в розпуку, а він, може, десь лежить собі п'янький!...

ГРИЦЬКО З КАСЕЮ: (Виходить).

ЯВА 6.

Пані М. і Нуся.

ПАНІ М.: (Бере куртку і оглядає). Де ця нужда поділася? Що тут думати тепер? (Находить у кишені листа). Що це? Лист? Господи! Може самовбивство? (Читає). Що?! Ні... ні... це неможливе! Він? Мій муж? Мій Васильцьо?...

НУСЯ: Що це, мамцю? Що це?

ПАНІ М.: (Ховає листа перед нею). Нічого, нічого! Це звичайний собі рахунок за роботу... Мені вже ліпше... Йди до хати, приготуй снідання... Йди!...

НУСЯ: (Виходить).

ЯВА 7.

Пані М.

ПАНІ М.: А! Подлюка! Ах ти грішнику окаяний! Ах ти чорте лисий! І хто-то був подумав? (Читає листа). „Поважаний пане! Коли вам шонебудь серце говорить, прийдіть вечером у садок. Жду біля лавочки. Ваша на віки"... — Вірити не хочеться! Таке старе опудало! Пожди голубчику! Я тебе привитаю! (Скидає з голови хустку, заочує рукави). Пожди! Я тут розбиваюся за ним, млію, а він з якоюсь дівкою, чорт знає де пропадає! Двацять років віри і любови. (Плаче). Все те за одним замахом знищене, розбите! (Кричить). Ах, хто це я ця негідниця, що так підло вкралася в моє семейне щастя, зруйнувала моє життя, мій супокій! Як би так знати хто це! Але я мушу, мушу знати! Я їй... я їй... я їй... очі повидрабую! Я їй.. (Плаче). Ось вам вірність чоловіків! Ах ці мушени, ці мушени! Чиж є у них хоч крихітка сорому? Тож ні серця, ні чуття немає! Так ганебно зраджувати жінку!

ЯВА 8.

Пані М., Пан М. і Юрко.

(Входить П. Майстер, за ним Юрко).

ПАНІ М.: А! Він ще сміє в хату вертати! Я думаю, мій па-

не, що вам нема вже чого тут шукати! Потім, що сталося, ми для себе чужі! (Кричить). Де у тебе сором? Ти смієш мені ще на очі показуватися? Що?

ПАН М.: Вибач, серце... бачиш.. я...

ПАНІ М.: Досить! Мовчати! Не знаю тепер жадних оправдувань! Мені здається, що вам взагалі нема чого оправдуватися! (Плаче). Так знеславити наше добре ім'я! Таку ганьбу кинути на весь дім! (Кричить). Як ти міг?! Як ти міг, ти старий чорте, таке зробити?! Хтож це ся „твоя на віки“, що? З ким і де ти цілу ніч провів?! Говори!

ПАН М.: Сам не знаю, серденько, як воно сталося... Спасибі Юркові, що прийшов, а то був би хто знає як довго сидів.

ПАНІ М.: Про що це ти? Як? Де сидів?

ЮРКО: Та пан майстер, прошу пані, — (оглядається, щоби хто не почув), — пан майстер був на поліції. Ловили якогось напасника, а через помилку придержали нашого пана... Я посвідчив за них, хто вони, і випустили сейчас.

ПАНІ М.: Деж ти був, де тебе зловили? Як?

ПАН М.: Та тутже, душко, в саді. Вертав до хати...

ПАНІ М.: (Збентежена). Вертав до хати і п'яний був очевидно, не знав що діється!

ЯВА 9.

Пані М., Пан М., Юрко і Нуся.

НУСЯ: (Вибігає з хати). Татку! Таточку! Деж ви були? Ми так поплакалися за вами...

ПАНІ М.: (Бере на бік Юрка і мужа). Цить! Ані слова про поліцію! Ніхто не сміє знати! (Голосно до Нусі).

Татко ночували у свого приятеля, розумієш?

ПАН М.: (На бік). Ладний приятель!

(Юрко йде з Нусею на другий плян і там нишком розмовляють).

ПАНІ М.: Як я в тебе ще коли горілку побачу! Такий скандал! Такий сором!

ПАН М.: Не гнівайся, серденько, більше не буду! Не пю від

сьогодні зовсім! Ось тобі моє слово! (Хоче поцілувати). Прости!

ПАНІ М.: Стривай! Це ще не все, голубчику (Показує листа): Скажи мені, що цей лист робив у твоїй кишені? Що? Хто це ця „твоя на віки“, що?!

ПАН М.: Це... це поняття не маю... це, серденько... це.. не до мене... Листа найшов на полиці, сховав, хотів тобі показати, забув...

ПАНІ М.: А правду говориш? Бо я думаю, що в твоїм віці, хіба вже не випадає!...

ПАН М.: Та що бо ти, серце? І на думку не прийшло би! Та це певно лист котрогось із хлопців!

ПАНІ М.: Воно можливе.

ЯВА 10.

Пані М., Пан М., Юрко, Нуся, Грицько і Кася.

(Грицько входить з Касею).

ГРИЦЬКО: (Не бачить пана М.). Пана майстра прошу пані, ніде не найшли. Весь сад, усі кущі добре перешукали, правда, Касю?

ПАН М.: Що? Ти де, під кущами мене шукав, дурню, що?!

ПАНІ М.: Пан майстер уже прийшов. Ночував сьогодні у свого приятеля, розумієш?

ГРИЦЬКО: Тра-ля-ля-ля...

ПАНІ М.: Мовчати! Що це за лялякання?! Шибенику один! Як ти виглядаєш? Ти, як не перестанеш пиячити, то вижену з хати на чотири вітри!

ГРИЦЬКО: Е, пані майстрова! Я вже не пю зовсім! Не будете мати потреби мене викидати! Я сам перед хвилиною присягнув моїй Касі, що горілки від нині і не покоштую, правда, Касю?

ПАНІ М.: Що це значить „моїй“ Касі?!

ГРИЦЬКО: (Бере Касю за руки). Це значить, що ми пані, шукаючи пана майстра, найшли себе по дорозі. Я люблю Касю і оженився з нею, правда Касю?

ПАНІ М.: Що? І ти за такого шибеника вийшла би заміж?

ГРИЦЬКО: Уже не шибеник, пані, а порядний чоловік від сьогодні.

ПАНІ М.: Робіть собі, як знаєте, я до вас мішатися не буду. Можливо, що жінка тебе укоськає і огладить де-що, хоч я це не дуже вірю, щоби з тебе що путнього вийшло!

ГРИЦЬКО: (Підносить Касю і цілує). Гурра! Моя жінка, моя „джонбулька” від сьогодні! А що, Юрку? Щож ти на це?

ЮРКО: Ти щасливий, Грицю, в тебе якось це інакше зложилося...

ГРИЦЬКО: Ну, а ти? Хочеш, щоб я говорив за тебе? Все одно, знай моє добре серце! (Стає перед панею М. здимає шапку). Пані Майстрова! Юрко любить панну Нусю, а крашого зятя, то хіба вже не знайдете ніде. Юрко добрий, розумний хлопець, майстер з нього буде першорядний, а ваша донька буде за ним щаслива. Не збороняйте їм, пані, коли бажаєте добра своїй дитині.

ПАНІ М.: Лиши це! Нуся має ще час! Вона ще за молода. Зятя я вже собі сама найду, а помочи твоєї мені не треба зовсім!

НУСЯ: Мамо, мамочко! Я... я... я люблю Юрка! Я вже нікого більше не хочу знати. Мамочко...

ПАН М.: Слухай серце! Лиши їх! Чого там! Юрко добрий і чесний хлопець. Нашій Нусці ліпшого не треба, аби працюватий та порядний. Таж мені сього хлопця всі майстри завидують! Якби могли, то всі свої доньки повіддавали би за нього. Чогож нам кого іншого шукати?

ПАНІ М.: Та я знаю, Юрко добрий хлопець, але Нуся ще така молода, ще нехай почекає троха.

ПАН М.: Та чого там чекати? Ходіть діти до мене! Маєте моє благословення (Цілує їх у голову); а справуйтеся мені добре!

(Юрко і Нуся цілують батька, відтак маму в руку).

ГРИЦЬКО: Гурра! Ще одна нова пара готова! От щасливий день!

ПАНІ М.: Мовчи, шибенику!... Чого кричиш на весь сад! Василю! Васильцю! (Моргає на мужа, бере його під руку і йдуть обое в хату).

ГРИЦЬКО: (Вслід за ними кричить). Гурра! Хай живе третя, підзольована пара!

ЯВА 11.

Грицько, Кася, Юрко і Нуся.

ЮРКО: Грицю! (Цілує його). Друже єдиний! Як тобі за це подякувати?

ГРИЦЬКО: Дрібниця, дрібниця... всего найкращого, — тільки бачиш чорт його знає, чи я відніс Волинському його черевики, чи ні? От ніяк не пригадую!

ЗАВІСА.

Кінець.

РЕЖИСЕРСЬКІ ВКАЗІВКИ

„Пана Майстра” треба грати в добрім, живім темпі. Тут не сміє бути ні одної зайвої павзи, крім цих, які автор з гори передбачив і зазначив у тексті. Повільна, не-невна гра вбиває кожду песу, а вже особливо комедію, тому режисер зверне увагу на те, щоби виконавці роль, були певні в слові, в рухах і в мізансценах. Добре опановання і вивчення роль є необхідне, як що вистава має вийти удачно, та викликати відповідне вдоволення серед видців.

Перша дія, хоч і найдовша — не трудна нічим. Треба подбати тільки, щоби діялог ішов гладко, живо та щоби виходи і входи були виконані точно, в відповідний час.

З другої дії труднішою є ява 4. з Полісменом, тому треба її краще обдумати і випробувати, щоби не викликати безладу і непорозуміння між самими виконавцями.

В третій дії звернути треба більшу увагу на яви 3, 4, 5, 9 і 10.

СЦЕНА І ДЕКОРАЦІЇ.

Робітня пана Копитка. Біла, або розмальована кімната з 3 виходами. (Диви плян 1. дії). З лівого боку, при стіні, шафа з полицями, або звичайні полиці, високо під стелю, на них готові черевики, чоботи, холяви, копита і т. и., а на самійже горі 3, 4 слої конфітур, флякон зі штучними цвітами і пляшка горілки. Таку саму шафу, або полиці, можна дати й при стіні по середині, на право, або ліво, від головного входу. На стінах 2, 3 образи (ляндшафти), на них завішені, викроєні з паперу форми і міри на чере-

вики. З правого боку округлий, низький столик (варстат), на ньому шевські прилади. При варстаті 2, 3 стільчики. На землі лежать черевики до направи, обрізки шкіри і т. п. Східці вжити такі, як звичайно в склепі, з двома, трьома ступенями, до переносення, а якщо не має під рукою, може бути звичайне крісло, або лавка.

ПЛЯН СЦЕНИ В II. ДІІ.

В другій дії вільна околиця, сад, здалека видно місто. Куліси — зелені дерева. По середині сцени лавка з опертям.

ПЛЯН СЦЕНИ В III. ДІІ.

Сцена та сама що в 2., тільки з правого боку видно вже дім п. Копитків, а з лівого, з поміж дерев, вистає край лавки з опертям. Біля неї на землі, спить Грицько закритий кулісою, а на сцену вистають тільки його ноги, заслонені корчиком перед очима акторів в яві 1. 2. і 3. Від видців вони є видні.

ХАРАКТЕРИЗАЦІЯ І ОДЯГ ОСІБ.

Пан Майстер Копитко — волос уже сивіє, можна дати лисину, ніс грубий, синьо-червоний, вус стріхою в долину. Одягнений по мійському, в куртці, (короткий до колін плащ), при роботі фартух так, як і його челядники.

Пані Майстрова — товста, здорова жінка, вередлива, сварлива — править і трясє цілим домом. Одягнена, як передміщанка: широка, довга спідниця, блюзка, фартушок або шляфрок.

Нуся — молода, гарна панночка.

Юрко — молодий, вродливий та спокійний парубок, одягнений по мійському, при роботі фартух.

Грицько — Старший від Юрка, байдужий, живий, веселий, жартобливий, в одязі дещо занедбаний.

Кася — Молода дівчина, одягнена по сільському, чисто але вбого, боса.

Сташко — голодранець, волоцюга, одягнений в подерті черевики, подерту блюзку, полатані штани, на голові кашкет.

Полісмен — може бути теж і тип маломістечкового „деревянного поліцай”.

Пан Волинський — молодий, гарно вбраний студент, елегант.

ПРИЛАДИ.

В 1. дії: на полицях і на землі біля верстату черевики, чоботи, копита, на варстаті шевські прилади. — Біля голонних дверей коновка з водою, або збанок і горнятко для **Грицька**. — На горішній полиці пляшка з горілкою і слої конфітур, на іншій листовий папір, ручка з пером і чорнило для **Юрка**. — Для **Волинського** портфель, візитова картка, запрошення. — Для **Пані Майстрової** — вареха. — Для **Касі** лист. — Пара лякерів і мешти пані майстрової для **Грицька**.

В 2. дії для **Грицька** пара лякерів під пахою і портфель. Для **Сташка** гармонія. — Для **Пача Майстра** китичка цвітів.

В 3 дії: для **Пані Майстрової** біла хустка, або рушник до перевязання голови, хустка до очей. — Для **Касі** куртка майстра, а в ній лист.